

READ2ME! | DE WEDDENSCHAP | JONGE JURY

BOEKENWEEK LIVE! | NEDERLAND LEEST LIVE! | POËZIEWEEK | DICHTER DRAAGT VOOR

DIORAPHTE JONGERENLITERATUUR PRIJS | DE INKTAAP | ONDERZOEK | WEBSITES

Lezen in de klas

LEESBEVORDERING VAN VMBO TOT GYMNASIUM

COLOFON

Deze brochure is een uitgave van
Stichting Lezen
Nieuwe Prinsengracht 89
1018 VR Amsterdam

REDACTIE

Annemarie Terhell

VORMGEVING

Ramona Dales, Lijn 1, Haarlem

FOTOGRAFIE

Herb Alfonso, Merlijn Doornik, Chris van Houts,
Sjoerd van der Hucht, Nico Kroon, Jørgen Koopmanschap,
Tim Leguijt, Sonny Lensen, Marco Okhuizen,
Willem Popelier, Shutterstock

DRUK

Zalsman Zwolle

© mei 2014 Stichting Lezen

Voorwoord

Geachte docent,

Alstublieft, hier is alweer de vierde jaargang van *Lezen in de klas*. Of u nu wilt werken aan de literaire competentie van uw leerlingen of gewoon hun leesplezier wilt stimuleren, of u nu lesgeeft in de bovenbouw of de onderbouw, in het vmbo of op het gymnasium, iedereen kan wel iets van zijn gading vinden in deze gids. Voor u is het belang van lezen helder, maar voor veel leerlingen is dit niet zo. De leesactiviteiten die in deze brochure beschreven staan zullen echter veel aarzelende lezers over de streep trekken. Laat u inspireren en maak er komend schooljaar weer een mooi leesjaar van.

De brochure is ook digitaal beschikbaar: lezen.nl

De samenstellers van de brochure:

Daan Beeke, projectleider havo/vwo

Peter van Duijvenboden, projectleider vmbo

Desirée van der Zander, communicatie

PS: Mocht u suggesties, opmerkingen of vragen hebben naar aanleiding van deze brochure, dan horen wij dat graag.

Inhoudsopgave

4	Docent aan het woord
6	Schrijver in de klas
8	Read2Me!
10	De Weddenschap
12	Jonge Jury
16	Poëzieprojecten
18	LeesCase, Leesdok, Vrij Lezen
20	Schrijver in de klas
22	Boekenweek Live!
24	Nederland Leest Live!
26	Poëzieweek
28	Dichter Draagt Voor
29	Poëzieprojecten
30	Lezen voor de literatuurlijst
32	Dioraphte Jongerenliteratuur Prijs
34	De Inktaap
35	Boekenweek
36	Er Was Eens & De Leesfabriek
37	Talent voor Taal
38	Prijs voor de beste leesomgeving
40	Evenementen en studiedagen
42	Leesmonitor, Leesplan
43	Lezenvoordelijst.nl
44	Onderzoek
46	Handige websites

4 Docent aan het woord

‘Ik wil de grauwe sluier doorbreken’

Om lezen hangt vaak een sfeer van ‘moeten’, weet Mariët Engels, docent Nederlands aan de Oranje Nassau School in Bilthoven. Hoe doorbreek je dat? Door te enthousiasmeren, schrijvers uit te nodigen in de klas, door boekverfilmingen te laten zien en de verbinding te leggen tussen een boek en het echte leven.

‘Lezen heeft een reputatie van verplichting, zeker op het vmbo. Het is niet stoer om een boek te lezen; het is iets wat moet. Er hangt een grauwe sluier omheen, terwijl lezen ook zo ontzettend leuk en waardevol kan zijn! Ik doe mijn best om het negatieve imago te doorbreken, bijvoorbeeld door het geven van grappige voorbeelden. Dat het heel stoer is om op kamers te wonen en een eigen boekenkast te hebben. Lezen heeft ook aanzien, zeg ik dan. Kennis is macht. Ik appelleer aan trots, daar zijn leerlingen gevoelig voor.

WOORDENBOEK

Om kinderen mee te krijgen, moet je zelf je enthousiasme tonen. En zorgen voor een leuk en gevarieerd aanbod. We doen mee aan cabaret, aan gedichtenwedstrijden. Ook nodigen we schrijvers uit op school,

kijken we in de klas naar boekverfilmingen en bespreken we het verschil tussen boek en film. Voortdurend probeer ik het gesprek aan te gaan. Hoe lees je een gedicht, hoe lees je een krant? Als het te moeilijk is, sla je dan direct het boek dicht, of pak je een woordenboek?

POËZIEMOMENT

Ook zelf schrijven helpt. Dan geef ik bijvoorbeeld een recensieopdracht waarin ze de verbinding moeten maken met het echte leven. Argumentatie is belangrijk. Ik wil niet alleen horen: het is een kutboek. Jouw mening is belangrijk, zeg ik dan. Ik wil graag horen waaróm je het niet goed vond. Vaak lees ik ook voor, meestal uit boeken waar ik zelf enthousiast over ben. Soms creëren we een poëziemoment. Dan draai ik muziek van Bach of *Chi Mai* van Ennio Morricone, en lees ik *De deur* van Bert Schierbeek. Daarna nodig ik ze uit om ook op het podium te komen, met een zelfgekozen gedicht.

LITERATOUR

Hoogtepunt van dit jaar was de LiteraTour, de schrijverstournee van de Dioraphte Jongerenliteratuur Prijs. De schrijvende broers Daan en Thomas Heerma van Voss

kwamen op bezoek in de derde. Er ontstond een intieme sfeer, leerlingen voelden zich heel vrij en stelden vragen als: Luister je wel eens naar muziek tijdens het schrijven? Als het sociaal niet lekker gaat, heeft dat invloed op je werk? En, aan Daan: Waarom gebruik je zoveel moeilijke woorden? Zijn antwoord: “Dat doe ik niet om duur of literair over te komen, maar met die woorden kan ik beter uitleggen wat ik echt bedoel.” Bij zo’n helder en eerlijk antwoord, zie je ineens dat er een knopje omgaat.’

Vmbo-leestips

Chaos-trilogie, Patrick Ness (Moon)

‘Een heerlijke serie die leerlingen erg aanspreekt. De vondst van de herriebacterie is briljant, de strijd met de Spakkels vinden ze heel spannend.’

Bad Boy, Abdelkader Benali (Arbeiderspers)

‘Daarin verwijst Benali naar Badr Hari, de kickbokser die veel in het nieuws is geweest. Vooral jongens vinden dat razend interessant.’

Perenbomen bloeien wit, Gerbrand Bakker (Cossee)

‘Al jaren heel geliefd op de leeslijst. Een boek waar de emotie heel sterk in zit, sommigen worden er diep door geraakt. Fijn dat er ook een luisterboek is. Dyslectische leerlingen mogen bij mij ook naar de cd’s luisteren.’

6 Schrijver in de klas

Jonge Jury-winnaar 2013 Rob Ruggenberg schrijft historische verhalen die goed gedocumenteerd zijn én leerlingen aanspreken. Met zijn *Slavenhaler*, *Ijsbarbaar* en *De boogschutter van Hirado* onder de arm, bezoekt hij gemiddeld twee scholen per week. 'Leerlingen zijn vaak bijdehand dan ik. Ik laat ze helpen met mijn research.'

Sinds zijn debuut in 2006, *Het verraad van Waterdunen*, reist oud-journalist Rob Ruggenberg heel Nederland af om klassen te bezoeken. Hij vertelt leerlingen over de achtergrond van zijn boeken, over de reizen die hij maakte en het archiefonderzoek dat eraan vooraf ging. Ruggenberg: 'Ik kom op Hindoestaanse scholen, islamitische en christelijke scholen; van de bovenbouw van de basisschool tot in drie gymnasium. Wat mij opvalt, is dat leerlingen overal enorm geïnteresseerd zijn in geschiedenis. Of het nu gaat over Japan of over de VOC. Juist kinderen met een allochtone achtergrond willen er vaak alles over weten.'

HET ZUIDLAND

Wanneer hij wordt uitgenodigd in een tweede of derde klas vwo of gymnasium,

stelt Ruggenberg soms voor om een workshop 'historisch onderzoek' te doen. 'Samen met de leerlingen ga ik dan op zoek naar informatie voor mijn volgende boek. Vaak in een computer-lokaal, ieder achter zijn eigen pc. Zodra iemand iets gevonden heeft, steekt-ie zijn hand op. Ik ren dan van hand naar hand, en als het iets is, roep ik: printen, printen!'

ATOL

Die research leverde al veel waardevolle informatie op. 'Ik werk aan een verhaal dat zich afspeelt in de Stille Zuidzee. In 1720 maakte Jacob Roggeveen een tweejarige expeditie op zoek naar het "Zuidland". Op een nacht liep zijn schip vast op het rif van een atol. Er heerste scheurbuik onder de bemanning, en we weten uit Roggeveens scheepsjournaal dat er drie mannen en twee jongens zijn gedeserteerd. Ze hebben zich verstopt, waarschijnlijk omdat ze daar vrouwen hadden ontdekt. Ze zijn knettergek, schreef Roggeveen in zijn logboek. Er was in die tijd nauwelijks scheepvaart in dat gebied; bovendien woonde er een kannibalistische stam in de buurt, die elke paar jaar langskwam en dan alle mannen in de

omgeving verslond. Je zou dus verwachten dat ze het niet lang hebben gemaakt. Maar, heel interessant: veertig jaar later kwam er een Engelse ontdekkingsreiziger langs, die een blanke aantrof met een lange grijze baard.'

NEDERLANDSE WOORDEN

Onderzoek naar de Polynesische taal leverde nog meer interessante feiten op. Met een klas uit Gemert kwam Ruggenberg op het spoor van een groep taalwetenschappers uit Australië die zich bezighouden met het in kaart brengen van Polynesische talen. 'Ik heb contact met ze gelegd. Het blijkt dat er in het Zuidzeegebied vijf woorden uit het Nederlands voorkomen. Dat is hét bewijs dat die vijf daar in leven zijn gebleven!' Binnenkort reist Ruggenberg naar Australië om de wetenschappers te ontmoeten. Het zijn ontdekkingen waar niet alleen hij, maar ook de leerlingen blij van worden. 'Het is heerlijk om het digitale voorwerk met zo'n school te doen. Leerlingen zijn vaak veel sneller dan ik met het doorzoeken van een database. Sommigen gaan er zo in op dat ze er thuis mee verder gaan, en mij achteraf nog van alles mailen.'

8 Read2Me!

Voorlezen in wedstrijdverband

MEER INFORMATIE

Cubiss

Postbus 90114

5000 LA Tilburg

Telefoon 013 465 61 19

Contactpersoon:

Marijke Trienekens

read2mevoorleeswedstrijd.nl

Read2Me!

Read2Me! is de voorleeswedstrijd voor leerlingen in de brugklas. Dit jaar beleefde Read2me! een geslaagde derde editie. De reacties van deelnemers en docenten zijn bijzonder positief.

Read2Me! begon enkele jaren geleden in Noord-Brabant en is intussen uitgewaaierd naar alle provincies. Deelnemende scholen uit het werkgebied van een bibliotheek selecteren ieder hun beste voorlezer; de winnaars strijden vervolgens tegen elkaar in de bibliotheekronde. Daarna volgen er wedstrijden op provinciaal niveau en een landelijke finale. De finales vinden plaats in een feestelijke sfeer en worden aangekleed met optredens van rapartiesten, jonge musici of finalisten van de Kunstbende. Het tijdspad is als volgt: de wedstrijden op schoolniveau worden doorgaans in januari georganiseerd, de bibliotheekrondes vinden plaats in februari, de provinciale finales zijn in maart of april en de landelijke finale is in april. Leerlingen van alle niveaus van het middelbaar onderwijs kunnen meedoen.

De Amsterdamse winnaars

Tijdens de Amsterdamse finale van Read2Me! 2014 in de Openbare Bibliotheek Amsterdam is het publiek afwisselend muisstil of oorverdovend aan het joelen. Zeven schoolkampioenen strijden om een plek in de provinciale finale en worden daarbij flink aangemoedigd door klasgenoten.

Een sterke kandidaat is Anouar Nouaiti, die een fragment voorleest uit *Iedereen krijgt klappen* van Khalid Boudou, een snelle humoristische young adult-roman over de zeventienjarige Taha, die wil afrekenen met de criminele vrienden van zijn moeder. Anouar leest de straattaalfragmenten bijzonder overtuigend, en is bedreven in ritmiek en het plaatsen van leuke accenten. Hoogtepunt van zijn voordracht is een raptekst die hij ook rappend voordraagt. De jury: 'Wat heb jij een stoer en heftig fragment uitgekozen!' Tweede winnaar is Zaineb al Saiedi, die met krachtige stem voorleest uit *Hard tegen hard* van Marian Hoefnagel – een verhaal over ingewikkelde relaties binnen een groep meisjes. 'Een heldere voorleesstem, jij houdt het spannend. Je wil het publiek helemaal bij het verhaal betrekken,' oordeelt de jury.

Onder luid gejuich van het publiek maakt de jury bekend dat Zaineb en Anouar allebei mogen doorgaan naar de provinciale finale van Noord-Holland. Anouar zal daar uiteindelijk als tweede eindigen.

Deelnemers over Read2Me!

Romeé (13 jaar): 'Het is gewoon hartstikke fijn om een mooi of spannend verhaal aan anderen mee te geven, om daar te zitten met al die ogen uit de zaal op je gericht!'

Eline (13 jaar): 'Voorlezen is als dromen. Als je voorleest, of voor-gelezen wordt, dan lijkt het alsof je samen in een andere wereld terecht komt.'

Laura (13 jaar): 'Ik vind het fijn om mensen mee te nemen in mijn verhaal, om ze te zien luisteren. Thuis lees ik mijn broertje van acht regelmatig voor, daar genieten wij allebei van.'

10 De Weddenschap

Zelf lezen in wedstrijdvorm

Winnen

Scholieren die zich met de drie boeken van hun keuze aanmelden via de website, maken kans op een prijs.

Er zijn individuele prijzen te winnen, zoals een iPad, bioscoopbonnen, pretparkbonnen, boekverfilmingen op dvd en boekenpakketten.

Leerlingen die meedoen aan De Weddenschap in klassenverband maken kans op een *meet & greet* met een auteur naar keuze.

MEER INFORMATIE

Stichting Lezen

Nieuwe Prinsengracht 89

1018 VR Amsterdam

Telefoon 020 623 05 66

Contactpersoon:

Peter van Duijvenboden

dewedddenschap.nl

De uitdagers van dit jaar

TYPHOON

Glenn de Randamie (1984), beter bekend als Typhoon, begon op zijn vijftiende als rapper in de formatie Rudeteenz, en debuteerde drie jaar later op het verzamelalbum *Vet verse flows*. Hij staat momenteel onder contract bij het platenlabel Top Notch en maakt deel uit van de Fakkelfbrigade. Typhoon leest de volgende boeken:

Hotel de grote L – Sjoerd Kuyper

Driedelig paard – Ted van Lieshout

Dag vriend! – Stine Jensen

TOPRAK YALÇINER

Toprak Yalçiner (1987) was werkzaam als lerares Engels op het IJburg College in Amsterdam, voor zij binnenrolde bij *Goede tijden, slechte tijden*. Sinds begin 2012 speelt ze in deze populaire soap de rol van Nuran, een van de zusjes Baydar uit het stadje Meerdijk. Toprak leest de volgende drie boeken:

Niets – Janne Teller

Het wonderbaarlijke voorval met de hond in de nacht – Mark Haddon

Het raadsel van alles wat leeft – Jan Paul Schutten en Floor Rieder

KLAAS VAN KRUISTUM

Klaas van Kruistum (1976) begon met radiowerk in een studio in de kelder van een flat en maakte carrière als radio-dj en presentator bij de Evangelische Omroep. Tegenwoordig presenteert hij uiteenlopende televisieprogramma's, waaronder reportages voor *Bestemming Onbekend* en *Klaas gaat illegaal*, en is hij presentator van *Checkpoint*. Klaas van Kruistum leest voor De Weddenschap:

En dan nog iets – Paulien Cornelisse

Waarom zeggen we eh? – Juliette Vasterman

Password – Mirjam Mous

De Weddenschap

De Weddenschap is dé leescampagne voor het vmbo. Drie bekende Nederlanders beloven om drie boeken te lezen, en dagen leerlingen uit om hetzelfde te doen. De persoonlijke boodschap over boeken en lezen van bekende Nederlanders trekt aarzelende lezers over de streep, zo bleek in voorgaande jaren. Ruim drieduizend leerlingen schreven zich in op de website. Vanwege het laagdrempelige en open karakter van de actie is meedoen door leerlingen uit lagere klassen of andere typen van onderwijs ook heel goed mogelijk. Elke weddenschap is namelijk persoonlijk: de leerling kiest zelf boeken uit die het best bij hem of haar passen. De Weddenschap gaat van start op 10 november 2014 en eindigt op 8 mei 2015.

12 Jonge Jury

MEER INFORMATIE

Passionate Bulkboek

Postbus 25264

3001 HG Rotterdam

Telefoon 010 276 26 26

Contactpersoon:

Renée den Breems

jongejury.nl

Stichting Lezen

Nieuwe Prinsengracht 89

1018 VR Amsterdam

Telefoon 020 623 05 66

Contactpersoon:

Desirée van der Zander

Gekozen door lezers

13

Lezen en stemmen

Leesplezier op school

Wordt het een spannende thriller, een psychologische roman of een realistisch verhaal? In de Jonge Jury kunnen leerlingen zelf hun stem uitbrengen en met elkaar in discussie gaan, om te bepalen welk boek de Prijs van de Jonge Jury verdient. Het afgelopen jaar namen tienduizenden scholieren deel. Ook u kunt met uw klas meedoen. Het afgelopen schooljaar heeft de Jonge Jury een complete vernieuwing ondergaan, waardoor het project nog beter aansluit op het curriculum.

De niveau-indeling van de boeken helpt u om leerlingen het juiste boek aan te raden. De Jonge Jury sluit goed aan bij een belangrijk doel van het onderwijs in de onderbouw: het bevorderen van leesplezier.

Lesmateriaal

De Jonge Jury vindt aansluiting bij elk lesniveau en is door middel van speciaal ontwikkeld lesmateriaal makkelijk te integreren in uw (digitale) lessen.

Aanmelden voor deelname kan via jongejury.nl. Op deze website vindt u alle informatie over de invulling van het lesprogramma. Leerlingen kunnen via de website hun stem uitbrengen en kunnen daar terecht voor leestips. De Jonge Jury is een project van Stichting Lezen en wordt uitgevoerd door Passionate Bulkboek.

Jonge Jury

De Jonge Jury is een eigentijdse campagne, gericht op jongeren van twaalf tot vijftien jaar, waarin het enthousiasme voor lezen voorop staat. Meedoen aan de Jonge Jury is eenvoudig. Tussen half augustus en eind februari lezen jongeren een aantal jeugdboeken uit 2013 naar keuze. Via de website van de Jonge Jury kunnen zij hun stem uitbrengen op maximaal vijf boeken. Om uw leerlingen op weg te helpen zijn kerntitels geselecteerd, die een breed publiek van jongeren zullen aanspreken. Bij de kerntitels is een digitale lesbrief beschikbaar. Iedereen die stemt is automatisch lid van de Jonge Jury. De vijf boeken met de meeste stemmen vormen de nominaties voor de Prijs van de Jonge Jury en worden in maart 2015 bekendgemaakt. De uiteindelijke winnaar wordt gehuldigd tijdens de Dag van de Jonge Jury die plaatsvindt op 15 april. De Dag van de Jonge Jury heeft een feestelijk karakter. Zo zijn er optredens, signeersessies en kleine workshops rond lezen. Leerlingen kunnen zich van tevoren inschrijven voor workshops die worden verzorgd door verschillende auteurs. Thuisblijvers kunnen de Dag van de Jonge Jury in de klas volgen via een *livestream*.

14 Jonge Jury

FOTO'S MARCO OKHUIZEN

Ieder jaar vertrekt er een bus vol leerlingen van de Katholieke Scholengemeenschap Hoofddorp naar de Dag van de Jonge Jury. Alleen leerlingen die meerdere titels hebben gelezen en daarna hebben gestemd, komen in aanmerking om mee te gaan. Wat hebben zij gelezen voor de Jonge Jury 2014 en waarom?

Naam: Carlijn

Leeftijd: 13 jaar

Klas: mavo 1

Gelezen: *Na het feest*, Hans Peter Laberg

'*Na het feest* is het verhaal van HP, die iets ergs heeft gedaan. Wat dat precies is, ontdek je in stukjes flashback. Dat was in het begin een beetje verwarrend, want die stukjes staan gewoon tussen het verhaal in. Pas aan het eind weet je het hele verhaal, en dat is best erg – zo iets doe je niet. Fijn aan dit boek is dat het een jongen als hoofdpersoon heeft. Ik heb veel vrienden, en kan me goed in jongens verplaatsen – vaak nog beter dan in meisjes. Jongens doen niet zo ingewikkeld, die zijn veel directer. Ik ook.'

Naam: Maxine

Leeftijd: 12 jaar

Klas: mavo 1

Gelezen: *Alles voor Romeo*, Caja Cazemier

'Anouk leert Romeo kennen op internet, en wordt verliefd. Hij is een loverboy, en ze raakt helemaal in zijn greep. Ze raakt aan de alcohol en de drugs, en de relatie wordt steeds raarder. Anouk wordt zelfs gedwongen tot prostitutie. Ze durft het niet te vertellen omdat ze denkt dat Romeo haar dan weer zal slaan. Ze zit onder de blauwe plekken. Het is een mooi en spannend boek, daarom is dit mijn Jonge Jury-favoriet. Ik lees heel veel: op school, voor ik ga slapen, in de bus. Als je leest, vertelt iemand een verhaal. Daar kun je je dan helemaal in inleven en dat vind ik mooi. Ik denk dat ik zoveel lees, omdat ik me dan beter in anderen kan verplaatsen.'

Naam: Imaan

Leeftijd: 13 jaar

Klas: mavo 1

Gelezen: *Ademnood*, Marion van de Coolwijk

'Moon is bang voor water, omdat ze bijna in zee is verdrinken. Als ze een druppel op haar lijf voelt, krijgt ze al tintelingen – het begin van een paniekaanval. Ze raakt bevriend met Vince, en ze worden verliefd. Als Vince het water in rijdt, moet ze kiezen: hem redden of hem laten verdrinken. een verschrikkelijk moeilijke beslissing. Het was interessant om dit boek te lezen, vooral omdat het zo vreemd is. Water heb je overal voor nodig. Als je daar bang voor bent, wordt het leven bijna onmogelijk. Ik weet zelf niet goed wat dat is, extreme angst. Ik heb er geen last van en daarom heb ik dit boek gekozen. Ik wilde graag weten hoe het voelt.'

Leerlingen aan het woord

15

Naam: Tobias

Leeftijd: 13 jaar

Klas: mavo 1

Gelezen: *Gif!*, Theo Engelen & Marloes Schoonheim

‘Voor mij moet een boek spannend zijn. Ik houd van avonturen en detectives. *Gif!* gaat over Daan en Nazim, die een onderaards gangenstelsel ontdekken en verstrikt raken in een “giftig complot”. Ik lees vooral in het voorjaar en de zomer, buiten in het gras. De rest van het jaar doe ik dingen binnen, met vrienden. Maar als de zon schijnt, dan ga ik meteen naar buiten met een boek. Lezen is ontspannend, je wordt er rustig van. Je kunt zelf een film creëren in je hoofd. En daarom vind ik het eigenlijk leuker dan film kijken – dan heeft iemand anders dat al voor je gedaan.’

Naam: Larissa

Leeftijd: 13 jaar

Klas: mavo 1

Gelezen: *Hate list*, Jennifer Brown

‘Als ik lees, ga ik helemaal op in het boek. Dan is het alsof ik in een andere wereld ben. Als ik depri ben, lees ik soms ook op school. Dan wil ik me even afzonderen en word ik rustig. Ik houd veel van thrillers, zoals *Hate list*. Dat is een heftig verhaal over een schietpartij op school. Valerie stelt samen met haar vriend Nick een lijst op van mensen waar ze een hekel aan hebben en dat loopt uit de hand als Nick plotseling met een pistool naar school komt. Het is spannend om te lezen, maar ik maak me geen zorgen dat zoiets ook hier kan gebeuren. Hier op school kent iedereen elkaar, het is heel gezellig.’

Naam: Aimee

Leeftijd: 14 jaar

Klas: gymnasium 3

Gelezen: *Nergens*, Tamara Geraeds

‘Ik houd van boeken waarin je net zo weinig weet als de hoofdpersoon – dat het een puzzel is. Verwarrende verhalen: als ik van mijn stuk wordt gebracht, dan vind ik dat juist leuk. *Nergens* gaat over twee meiden met problemen die in Nergens terecht komen, een plek waar je naartoe gaat als er geen uitweg meer voor je is. In Nergens kun je een Flitser worden (en werken aan een oplossing), of een Blijver (en verder leven tussen de dodo's en andere uitgestorven dieren). Dat is een heel origineel idee. Ik lees graag, omdat je daarbij je fantasie kunt gebruiken. Het is minder voorgeprogrammeerd dan een film. Maar ik lees nooit voor het slapen gaan, dan kan ik echt niet op tijd stoppen.’

16 Poëzieprojecten

FOTO JØRGEN KOOPMANSCHAP

De Muzikale Poëzie Flits

De Muzikale Poëzie Flits is een collagevorm van gedichten en muziek op school, waarmee jongeren kennismaken met Nederlandstalige poëzie. In de ogen van theatergroep Flint is poëzie niet met een geur van heiligheid omgeven, maar staat zij in het hart van de samenleving. Voor deze klassenvoorstelling is gekozen voor een bijzondere vorm: drie musici vallen een lokaal onaangekondigd binnen tijdens de les. Zij geven een kort optreden van drie gezongen gedichten, van bijvoorbeeld Paul van Ostaijen, Ingrid Jonker en Gerrit Achterberg. Deze poëtische overval duurt niet langer dan tien minuten. Daarna verlaten de muzikanten het klaslokaal en laten de leerlingen in vervoering achter. De docent heeft van tevoren het materiaal ontvangen dat in de Flitsvoorstelling gespeeld en gezongen wordt. Hiermee kan na de voorstelling verder gewerkt worden.

MEER INFORMATIE

Theatergroep Flint

Vinkenstraat 192

1013 JX Amsterdam

Telefoon 020 625 74 76

Contactpersoon: Kootje Krüse

theatergroepflint.nl

Kosten: vanaf € 250,- per uur excl. btw

Doe Maar Dicht Maar

Doe Maar Dicht Maar is de jaarlijks terugkerende dichtwedstrijd van het Poëziepaleis. Alle middelbare scholieren uit Nederland en België kunnen meedoen door het insturen van maximaal drie gedichten via de website poeziepaleis.nl (voor 1 februari 2015). Een vakjury en een jongerenjury beoordelen de inzendingen en kiezen tien finalisten. De honderd beste gedichten worden geplaatst in de dichtbundel die wordt gepresenteerd tijdens het Doe Maar Dicht Maar Poëziefestival in Groningen. 's Avonds staan de winnaars van de wedstrijd centraal in een dynamisch programma met muziek en optredens van professionele dichters.

Het Poëziepaleis

MEER INFORMATIE

Stichting Poëziepaleis
Postbus 41015
9701 CA Groningen
Telefoon 050 313 84 33
Contactpersoon:
Inge Kappert
poeziepaleis.nl
info@poeziepaleis.nl

Het Poëziepaleis biedt een platform waarop kinderen en jongeren kunnen kennismaken met poëzie en zich kunnen uiten en ontplooiën in de dichtkunst. Het Poëziepaleis organiseert dichtwedstrijden, verzorgt workshops en masterclasses, produceert lesmateriaal en coacht jonge dichters.

PoëzieRevue

Bij PoëzieRevue presenteren jongeren hun eigen gedichten tijdens een inspirerende show met diverse kunst disciplines in een lokaal theater. School der Poëzie zorgt voor een professionele entourage: licht, geluid, decor en begeleidende acts. De voordrachten van leerlingen worden afgewisseld met optredens van professionele dichters, muzikanten, acteurs, dansers, rappers, vj's en andere performers. Een deskundige jury beoordeelt de prestaties. Dit biedt jongeren een unieke ervaring in een hoogwaardig programma, waarvan ze zelf deel uitmaken. Zo slecht de Revue de drempel voor poëzie en cultuur. Een PoëzieRevue is geschikt voor 150 tot 400 deelnemers; alle deelnemers lezen poëzie en schrijven onder begeleiding van docenten een gedicht.

School der Poëzie

MEER INFORMATIE

School der Poëzie
Postbus 11755
1001 GT Amsterdam
Telefoon 020 330 78 17
schoolderpoëzie.nl
versgedicht.nl
Prijs PoëzieRevue:
€ 12,00 per deelnemer

School der Poëzie is een organisatie die landelijk opereert op het gebied van poëzieprojecten voor kinderen en jongeren. School der Poëzie heeft een lesmethode ontwikkeld waarmee op middelbare scholen kan worden gewerkt – van vmbo tot en met vwo. Jongeren maken daarin niet alleen kennis met het lezen en schrijven van poëzie, maar ook met het luisteren naar en presenteren van poëzie aan een publiek.

Fictie lezen met kant-en-klare verwerkingsopdrachten

MEER INFORMATIE

CED-Groep Postbus 8639

3009 AP Rotterdam

Telefoon 010 407 15 99

Contactpersonen:

Voor Leesdok: Mirjam de Bruijne
en Regine Bots

Voor LeesCase: Ed Olijkan,
leescase@cedgroep.nl
leesdok.nl / leescase.nl

Prijs: een jaarlicentie voor
LeesCase kost € 350,-.

LeesCase

LeesCase biedt actuele fictielessen voor de onderbouw van het vmbo. Doel is leerlingen in contact te brengen met nieuwe boeken en hen aan te zetten tot verder lezen. Daarnaast werkt LeesCase stelselmatig aan de doelen van het referentiekader op het gebied van fictie.

Elke maand verschijnt er een nieuwe aflevering van LeesCase, waarin een fragment uit een recent jeugdboek centraal staat. Belangrijk criterium bij de boekenkeuze is of de boeken leesbaar en aansprekend zijn voor vmbo-leerlingen. Bij de fragmenten zijn verwerkingsopdrachten gemaakt volgens een vaste didactische opbouw: van begrijpen via beleven naar evalueren. In de voorbereidingsfase worden activiteiten vóór het lezen gedaan, zoals voorkennis activeren en oriëntatie op het thema. Vervolgens wordt het boekfragment voorgelezen. Daarna volgt de verwerkingsfase, waarin verschillende onderdelen aan bod komen: greep krijgen op de tekst, belevend lezen (meevoelen en meeleven met de personages) en beoordelend lezen (het vormen van een oordeel over de tekst of aspecten daarvan). Er wordt afgesloten met een verbeeldingsfase. Daarin voeren de leerlingen een keuzeopdracht uit, geïnspireerd door het fragment. Dit kan het naspelen van een scène zijn, een schrijfopdracht, informatie vergaren, een presentatie houden of het lezen van het hele boek. Elke aflevering van LeesCase biedt stof voor ongeveer twee lesuren. Voor de docent is elke aflevering voorzien van uitgebreide achtergrondinformatie over boek, techniek, thema en schrijver.

Portfolio opbouwen

Leesdok

Leesdok is ontwikkeld vanuit de behoefte van docenten om de leestijd efficiënter te gebruiken en meer grip op de leesontwikkeling te krijgen. Leesdok biedt een doorlopende leerlijn voor lezen met aandacht voor zowel leesvaardigheid als belevend lezen en leesattitude.

Met Leesdok bouwt de leerling een leesportfolio op, waarbij het ontwikkelen van leesplezier en het maken van leeskilometers (op het goede niveau) vooropstaan. Een belangrijke component van Leesdok is dat de docent gesprekken voert met de leerling over zijn of haar leesontwikkeling. Door die motiverende gesprekken krijgen leerlingen meer grip op hun leesontwikkeling en wordt vooruitgang zichtbaar. Voor elk leesniveau biedt Leesdok een niveaukaart, waarop beschreven staat wat er van de leerling wordt verwacht op het gebied van leeshouding, kennis en vaardigheden. Leesdok kan het beste op een vast lesuur per week worden ingeroosterd. Voor dit uur is een format ontwikkeld. Leesdok kan zowel in de onderbouw als in de bovenbouw worden ingezet.

FOTO JÖRGEN KOOPMANSCHAP

MEER INFORMATIE

CPS

Plotterweg 30

3821 BB Amersfoort

Telefoon 033 453 43 43

Contactpersoon:

Lucia Fiori

cps.nl

Leeskilometers maken Vrij Lezen

Plezier in lezen is het beste startpunt voor leerlingen om veel leeskilometers te maken en zo hun leesvaardigheid, achtergrondkennis en woordenschat bijna moeiteloos te verbeteren. In de aanpak Vrij Lezen staat leesplezier centraal. Scholen die deze aanpak hebben ingevoerd, zien de leesmotivatie van hun leerlingen toenemen.

Het project Vrij Lezen bestaat uit een vijfstappenplan waarmee schoolbreed kan worden ingezet op betere leesvaardigheid. Belangrijk is dat u als deelnemende school voldoende tijd vrijmaakt

voor vrij lezen en zorgt voor rust tijdens de leesmomenten. Dat kan bijvoorbeeld door driemaal per week een halfuur in te roosteren waarin de hele school tegelijkertijd leest – van brugklassers tot eindexamenleerlingen. Een van de uitgangspunten is dat leerlingen het leuk vinden om te lezen. Daarom helpt de leerkracht of media-thecaris actief mee om lectuur te zoeken die hen interesseert. Ter ondersteuning van Vrij Lezen is een brochure ontwikkeld en een film gemaakt. Op de website van CPS is het artikel *Beter lezen in vijf stappen* vrij te downloaden.

20 Schrijver in de klas

FOTO MERLIN DOOMERIK

'Literatuur gaat over jou'

Arjen Lubach (1979) is niet alleen cabaretier, publicist, scenarioschrijver, muzikant en televisiebekendheid. Hij is ook schrijver van vier veelgelezen romans en komt daarom regelmatig op de middelbare school.

Magnus en *iv* zijn veelgelezen boeken voor de lijst, hoort Lubach vaak van docenten. Is hij in de klas, dan gaat er altijd wel een hand omhoog om de grap te maken: Wie is de mol? 'Natuurlijk helpt het dat ik bekend ben van theater en televisie. Dat *Magnus* twee jaar geleden de publieksprijs van de Dioraphte Jongerenliteratuur Prijs heeft gewonnen, heeft ook bijgedragen aan de bekendheid van het boek. Bovendien is het herkenbaar voor scholieren; er zitten flashbacks in, waarin de hoofdpersoon terugkijkt op zijn adolescentie. En het begint met een verliefdheid tijdens een Romereis in de vijfde klas...'

GELUK

Toch laat de uitkomst van een scholenbezoek zich niet altijd voorspellen. 'Het

kan heel erg leuk zijn. Zeker als leerlingen zelf hebben mogen kiezen wie ze in de klas uitnodigen, dan zeg ik: ja. Maar zodra een docent de orde moet gaan handhaven, en het met tegenzin gaat, dan hoeft het voor mij niet. Dan blijf ik liever thuis om een paar bladzijden te schrijven aan mijn nieuwe boek. Dat creëert het meeste geluk, denk ik dan.'

ZEVENTIEN

Dat niet iedereen in het klaslokaal op hem zit te wachten, vindt Lubach niet vreemd. 'Ik was vroeger ook zo'n jongen met puisten en met harde muziek op zijn walkman, die het idee had: wat grote mensen doen, dat is voor mij niet interessant. Leerlingen zien mij waarschijnlijk ook maar als zo'n gast met een baard. Dan wil ik roepen: dit is literatuur, het gaat over jou! Soms merk je ineens dat het doordringt. Maar dat het niet altijd aankomt, is logisch. Ik geloofde ook niemand toen ik zeventien was.'

LEESCLUB

Soms gebeurt het ineens, en ontstaat

er een klik. 'Ik heb een aantal keer meegemaakt, in 5 of 6 vwo, dat er een collectieve leesclub ontstond. Dat is leuk. Volwassen lezers hebben vaak het idee dat ze niet onder moeten doen voor de schrijver. Ze komen aan met grondige analyses waarvan ik denk: dat heb ik helemaal niet in het boek willen stoppen. Leerlingen zijn veel onbevanger. Die zeggen: bestaat dat meisje echt, want ik vind haar heel leuk! Zo'n opmerking verrast.'

BLAUWE MAANDAGEN

Zo'n moment laat zich niet afdwingen: het gebeurt, of het gebeurt niet. Literatuur opdringen werkt niet. 'Ik heb daar vroeger ook nooit naar geluisterd, en ben toch van lezen gaan houden. Op mijn vijftiende las ik *De avonden*, ik begreep er niets van. Toen ik *Blauwe maandagen* van Arnon Grunberg in handen kreeg, veranderde er iets. Altijd had ik gedacht dat literatuur niet over het nu ging, dat er een bepaald taalgebruik bij hoorde. Maar ineens besepte ik: zo kan het ook!'

22 Boekenweek Live!

Film, essay, gedicht, muziek, Twitter, internet

MEER INFORMATIE
Stichting CPNB
Herengracht 166
1016 BP Amsterdam
Telefoon 020 626 49 71
Contactpersoon:
Anne van den Hoogen
boekenweek.nl/school

Van boek tot mode

Boekenweek Live! 2014 – Tijdens de Boekenweek ontmoetten scholieren schrijver Tommy Wieringa in de uitzending Boekenweek Live!. Volgens presentator Arjen Lubach ‘de enige online literaire talkshow, waarin scholieren zich van hun beste kant laten zien.’ Vanuit het hele land keken en twitterden leerlingen mee.

De spanning in de studio is voelbaar, vlak voor de stream wordt geopend. ‘Ook al snap je de grap niet, gewoon maar lachen,’ knipoogt Arjen Lubach naar het publiek. Aan tafel zit Tommy Wieringa tegenover Ingeborg en Mark van het Gymnasium Camphusianum uit Gorinchem. Zij hebben hun plaats verdiend door het maken van een blauwe wereldbol waar plaatjes op zijn geprikt. Het is een creatieve verbeelding van de verhalenbundel *Ik was nooit in Isfahaan* van Wieringa, het reisboek dat tijdens de uitzending centraal staat. ‘We hebben samen het hele boek gelezen en bij elk verhaal een afbeelding gezocht,’ legt Ingeborg uit. De schrijver ziet direct waar de plaatjes van wc-eend en een butler bij horen. ‘Ik houd zelf ook het meest van de dingetjes die eromheen hangen, de details.’

De uitzending van 12 maart 2014 is terug te zien op boekenweek.nl en oba.nl. Klassen aanmelden voor de editie van 2015 kan vanaf december 2014. Deelnemende scholen ontvangen gratis boeken en een docentenhandleiding.

STOPMOTION EN MODE

Wat je nog meer met de verhalen uit dit boek kunt doen, laten de scholieren in de studio zien. Er zijn stopmotionfilmpjes, trailers, zelfgeschreven nummers, gedichten en kunstwerken. Eline steelt de show met haar chique, zelfontworpen outfit – compleet met soldatenjasje, wereldkaartvoering, zeven knopen en gouden meridianen. Wieringa: ‘Ik ben sprakeloos. Vergeleken met jou ben ik maar een zwerver.’ Als Anouk een gedicht voordraagt over massagraven in Cambodja, dat geïnspireerd is op het reisverslag *De horror*, is het even stil. Femke en Christel, die ook meeschreven aan het gedicht: ‘Het onderwerp is gruwelijk, en was moeilijk te verwoorden. De emotie zit hier heel sterk in.’ Wieringa is zichtbaar ontroerd. ‘Het is bijzonder dat je door een reisverhaal weet hebt gekregen van zo’n afgrijselijke geschiedenis. Ik ben er trots op dat literatuur echt iets kan betekenen. Dit is een heel duidelijk en direct bewijs dat dit verhaal invloed heeft gehad op jullie leven.’ Tot slot is er nog tijd voor een paar tweets. Nazim twittert op #boekenweeklive: ‘Tommy, waarom heb jij zoveel swag?’ Wieringa: ‘Ehhh, wat is dat?’ Lubach: ‘Dat betekent dat je cool bent!’

Boekenweek Live!

Boekenweek Live! is een interactieve talkshow rond het thema van de Boekenweek, waarin scholieren en schrijvers met elkaar in gesprek gaan. Tijdens de uitzending staat ieder jaar één boek centraal; in 2014 was dat *Ik was nooit in Isfahaan* van Tommy Wieringa. Voorafgaand aan de uitzending lezen scholieren het betreffende boek en maken daarbij een verwerkingsopdracht. Ze schrijven bijvoorbeeld een essay of een gedicht, verfilmen een boekfragment, schrijven een lied of muziekstuk. De makers van de winnende inzendingen worden uitgenodigd om tijdens de uitzending in de studio aanwezig te zijn. Gastheer van Boekenweek Live! is Arjen Lubach, die bekendheid verwierf als auteur en cabaretier. Vanuit bibliotheken in heel Nederland keken leerlingen mee naar het programma en namen zij deel aan het gesprek via een Skype-verbinding en Twitter.

Boekenweek Live! is een initiatief van de Stichting CPNB en Stichting Lezen in samenwerking met de Openbare Bibliotheek Amsterdam.

Dimitri Verhulst schrijft het Boekenweekgeschenk 2015. Het thema van deze tachtigste Boekenweek is 'Waanzin', onder het motto 'Te gek voor woorden'. De Boekenweek vindt plaats van 7 t/m 15 maart 2015.

24 Nederland Leest Live!

Film, muziek, lofredes, discussie

Over het boek

Een vlucht regenwulpen van Maarten 't Hart staat centraal tijdens Nederland Leest 2014. *Een vlucht regenwulpen* is een onvergetelijk verhaal uit de tijd dat Nederland nog een universum was, en een dorp de hele wereld. Op een trouwreceptie ontmoet de in zichzelf teruggetrokken Maarten een jonger zusje van zijn jeugdliefde Martha. Ze spreken af elkaar over twee weken weer te zullen zien. Dan zet Maarten zich echter in zijn hoofd dat hij voor die tijd gestorven zal zijn. Hij verliest zich in dwanggedachten en fobieën. Daarnaast roept hij op ontroerende wijze het verleden op en denkt hij terug aan de twee belangrijkste vrouwen in zijn leven: zijn moeder en Martha, die zijn jeugdliefde niet beantwoordde.

Over de auteur

Maarten 't Hart (25 november 1944) studeerde ethologie en

promoveerde in 1978 op een proefschrift over het doorkruipgedrag van de driedoornige stekelbaars. Zijn schrijverscarrière begon met de roman *Stenen voor een ransuil* (1971).

Met *Een vlucht regenwulpen* (1978) werd Maarten 't Hart bekend bij het grote publiek. Er zijn bijna anderhalf miljoen exemplaren van verkocht en het werd in 1981 succesvol verfilmd door Ate de Jong met in de hoofdrol Jeroen Krabbé.

Nederland Leest Live!

Nederland Leest Live! is een interactieve talkshow, waarin onder leiding van Arjen Lubach scholieren en schrijvers met elkaar in discussie gaan. De scholieren lezen vooraf *Een vlucht regenwulpen* van Maarten 't Hart en maken een verwerkingsopdracht. Alles mag: van het verfilmen van een boekfragment tot het schrijven van een lied of gedicht. De makers van de mooiste inzendingen mogen tijdens de uitzending op 26 november 2014 in de studio aanwezig zijn. Vanuit bibliotheken in heel Nederland kijken en twitteren leerlingen mee.

Scholen kunnen al direct na de zomervakantie beginnen met Nederland Leest. Deelnemende docenten krijgen in september de speciale scholiereneditie van het boek toegestuurd op voorwaarde dat hun klassen de creatieve verwerkingsopdrachten bij het boek inzenden. Om deel te nemen aan Nederland Leest Live! kunnen docenten zich vanaf half mei tot eind juni bij hun bibliotheek opgeven. De scholiereneditie is in een pakket van 32 exemplaren en een aantal affiches via de bibliotheek te bestellen. Op de scholierenwebsite is voor leerlingen informatie over het boek te vinden, op de bijbehorende docentenpagina staat een docentenhandleiding met verwerkingsopdrachten.

MEER INFORMATIE

Stichting CPNB
Herengracht 166
1016 BP Amsterdam
Telefoon 020 626 49 71
Contactpersoon:
Anne van den Hoogen

Stichting Lezen
Nieuwe Prinsengracht 89
1018 VR Amsterdam
Telefoon 020 623 05 66
Contactpersoon:
Daan Beeke

nederlandleest.nl/school

Poëzieactiviteiten, lessuggesties, Poetry Slam

MEER INFORMATIE

Het Literatuurhuis

Oudegracht 237

3511 NK Utrecht

Telefoon 030 231 83 76

hetliteratuurhuis.nl

poetryslam.nl

Stichting CPNB

Herengracht 166

1016 BP Amsterdam

Telefoon 020 626 49 71

Contactpersoon: Ezra Homan

poeziweek.com

Feestweek voor lezers en dichters

POEZIEWEEK

27

NK Poetry Slam

Op het NK Poetry Slam betreden de beste slamdichters van het land in Utrecht het podium. Poetry Slam is een poëziewedstrijd waarbij niet alleen de tekst, maar ook de voordracht centraal staat. Tijdens de Poëzieweek 2015 vindt de dertiende editie van het NK plaats. De Nederlands kampioen, of 'Slampion' wint 1000 euro en de wisseltrofee 'De Gouden Vink', vernoemd naar dichter en inspirator van vele poetry slammers, Simon Vinkenoog. Het NK bracht in het verleden winnaars voort als Erik Jan Harmens, Krijn Peter Hesselink, Ellen Deckwitz, Kira Wuck en Laura van der Haar. Daniël Vis (1988) uit Utrecht won in 2014 het kampioenschap.

Er worden Poetry Slams georganiseerd in Utrecht, Amsterdam, Amersfoort, Leiden, Zeist, Rotterdam, Haarlem, Culemborg, Zaandam, Enschede, Boxtel, Tilburg, Hengelo, Leeuwarden en Delft.

Poëzieweek 2015

De Poëzieweek vindt plaats van donderdag 29 januari tot en met woensdag 4 februari. In heel Vlaanderen en Nederland vinden tal van activiteiten plaats. De festiviteiten worden afgesloten met het Gedichtenbal in de Stadschouwburg Amsterdam. Op poezieweek.nl zijn lessuggesties te downloaden die u kunt gebruiken in de klas. Voorafgaand aan de week wordt de VSB Poëzieprijs uitgereikt voor een van de vijf genomineerde titels. De winnaar krijgt 25.000 euro en een glaskunstwerk. In 2014 won Antoine de Kom de VSB Poëzieprijs met zijn bundel *Ritmisch zonder string*.

Poëziegeschenk

Iedereen die tijdens de Poëzieweek voor €12,50 aan poëzie koopt, krijgt van de deelnemende boekverkopers het Poëziegeschenk cadeau.

Bij het ter perse gaan van deze brochure was de schrijver van het geschenk van 2015 nog niet bekend. Het Poëziegeschenk is de opvolger van de traditionele Gedichtendagbundel. In 2013 werd het geschenk geschreven door Anna Enquist, in 2014 door K. Schippers.

Poëzieclips

MEER INFORMATIE

Stichting Lezen

Nieuwe Prinsengracht 89

1018 VR Amsterdam

Telefoon 020 623 05 66

Contactpersoon: Daan Beeke
dichterdraagtvoor.nl*Dichter Draagt Voor – eenen-*
twintig verfilmde gedichten,
Ramsey Nasr. De Bezige Bij,
€ 7,50

FOTO JÜRGEN KOOPMANSCHAP

Dichter Draagt Voor

Oude poëzie op een moderne manier onder de aandacht brengen bij een jong publiek – dat was het doel van Ramsey Nasr in zijn project Dichter Draagt Voor. Hij maakte een persoonlijke selectie van eenentwintig poëtische hoogtepunten uit de Nederlandstalige literatuur: van het veertiende-eeuwse *Egidiuslied*, via meesters als Focquenbroch en J.H. Leopold, tot Luceberts 'Er is een grote norse neger'. Zijn broer Shariff Nasr verfilmde de gedichten. De clips zijn te bekijken via de website dichterdraagtvoor.nl. Bij de filmpjes is een dichtbundel verschenen, waar bij elk gedicht een QR-code is afgedrukt, die rechtstreeks doorlinkt naar de betreffende poëzieclip. Met deze originele verfilmingen plaatsen de gebroeders Nasr de literatuurgeschiedenis midden in de moderne tijd om zo een nieuwe generatie poëzielezers te bereiken. De filmpjes lenen zich uitstekend om klassikaal bekeken te worden via het digibord.

DICHT/VORM

Ook animatiebedrijf il Luster maakte fascinerende poëzieclips bij Nederlandse gedichten onder de noemer DICHT/VORM. In de serie Klassiekers geven tien films een overzicht van de Nederlandse poëziegeschiedenis, van Piet Paaltjens tot Hendrik Marsman en Lucebert. Er is ook een serie met vijftien moderne gedichten, van dichters die rond de eeuwwisseling bekend werden. In zeer uiteenlopende animaties wordt het werk van onder meer Ramsey Nasr, Ingmar Heytze en Arjan Witte verbeeld. De poëzieclips zijn te bekijken via Vimeo.

vimeo.com/album/2092453

MEER INFORMATIE

Huis van Gedichten

Oranjestraat 3

2514 JB Den Haag

Telefoon 070 737 00 29

info@huisvangedichten.nl

Een standaardworkshop

van 2 blokken kost € 120,-

excl. materiaal- en reiskosten.

De prijs is afhankelijk

van voorbereiding, lesduur

en presentatievorm.

ren. De filosofie van het Huis is dat taalrijkdom helpt bij het ontwikkelen van vertrouwen in woorden die gebruikt worden in de buitenwereld. Een kind dat zich niet zeker voelt in het gebruiken van taal vindt het moeilijk om ervaringen en belevingen te formuleren, kan niet als vanzelfsprekend de wereld bevragen, of ervaringen benoemen.

Huis van Gedichten

Huis van Gedichten wil met poëzie het taalplezier, de taalgevoeligheid, het (zelf)bewustzijn en het zelfvertrouwen van kinderen en jongeren stimuleren.

Bij het tegengaan van taalarmoede kan het schrijven, lezen en presenteren van poëzie een belangrijke functie hebben.

Huis van Gedichten biedt workshops aan voor alle niveaus van het voortgezet onderwijs: praktijkonderwijs, vmbo, havo en vwo, alsmede speciaal onderwijs. Samen met Stichting Lezen, SLO, Johan de Witt college Den Haag en Bibliotheek Den Haag ontwikkelde het Huis van Gedichten een methodiek en lesvoorbeelden in de leerlijn 'Poëzie schrijven en lezen voor het voortgezet onderwijs', die vrij te downloaden is op de website huisvangedichten.nl:
Ga met een blauw paard dwars door de hoogste bergen.

Lezen voor de literatuurlijst Nederlands, hoe doe je dat? Met een verplichte lijst met klassiekers, zodat leerlingen met voldoende literaire bagage de school verlaten? Of liever de keuze vrij laten en leesplezier centraal stellen? Docenten vertellen hoe zij, samen met hun sectie, invulling geven aan de eisen voor de literatuurlijst voor het mondeling examen Nederlands in 6 vwo.

Miriam PETERS, docent aan het Marnix Gymnasium in Rotterdam: 'Terug naar het leesdossier'.

'Op het Marnix Gymnasium lezen leerlingen achttien boeken voor Nederlands. Daar zijn zes historische boeken bij, die we vaak klassikaal behandelen. Op de eindlijst moet een werk staan uit de middeleeuwen, de renaissance, de romantiek, het naturalisme en het interbellum. Verder is de lijst behoorlijk vrij. In de praktijk krijg je leeslijsten die elkaar voor een groot deel overlappen. Een gesprek over literatuur op niveau levert dat bij het mondeling examen bijna nooit op. Leerlingen reflecteren nauwelijks op de boeken en vormen zich er geen mening over.

Als ik het zelf zou mogen invullen, zou ik het helemaal anders doen. Liever zou ik teruggaan naar het leesdossier, met persoonlijke verwerkingsopdrachten bij elk boek. Dan mag het volume best teruggeschroefd worden, bijvoorbeeld naar twaalf titels. Maar dan hoort bij iedere titel wél een kritische verwerkingsopdracht, die past bij het boek en de leerling. Voor de docent is dat proces veel arbeidsinten-

siever: Je moet je leerlingen goed kennen en steeds een creatieve opdracht bedenken, waarbij iemand zijn kritisch denkvermogen kan scherpen. De opbrengst is dat leerlingen iets dóen met het boek. In het beste geval ontdekken ze dat lezen hun iets kan brengen, dat het hun visie op zichzelf, de medemens en de wereld kan veranderen.

Ook nu doe ik af en toe klassieke verwerkingsopdrachten met de klas. Vorig jaar heb ik een vijfde klas *Kaas* laten lezen van Willem Elsschot. De opdracht daarbij was: De hoofdpersoon is niet heel gelukkig in de keuze van zijn baan. Wat zou jij hem als arbeidspsycholoog adviseren, gebaseerd op wat je van hem weet? Zo'n opdracht doet aanspraak op het empathisch en analytisch vermogen van leerlingen, en tegelijk op hun schrijfvaardigheid. Je krijgt de leukste analyses terug. Het beste advies: Frans Laarmans moet schrijver worden. Dat is toch prachtig gevonden?'

Barry Roest, docent aan het A. Roland Holst College in Hilversum: 'Lezen voor de lijst wérkt'.

'Op het Roland Holst College lezen leerlingen twaalf boeken voor het eindexamen, waarbij we werken met de niveau-indeling van de website Lezen voor de lijst. We beginnen in 4 vwo met een test om het startniveau van elke leerling vast te stellen. Op basis daarvan mogen leerlingen een eerste boek uitkiezen op hun eigen niveau. Verder lezen we in dat jaar klassikaal een middeleeuws en een renaissancistisch werk, en doen leerlingen in groepjes een project waarin ze boeken van een moderne schrijver vergelijken, bijvoorbeeld van Renate Dorrestein, Arjen Lubach of Arthur Japin. De vorm is vrij, ze mogen het resultaat aan de klas presenteren, of een werkstuk maken. In 5 vwo wordt deze lijn doorgezet. Historische werken lezen we klassikaal, en leerlingen maken individueel een thematisch werkstuk. Dat kan gaan over Nederlands-Indië, over vader-zoonrelaties, of psychiatrie – de keuzes zijn divers. Minimaal een van de gekozen titels moet wel boven hun startniveau zijn; we willen graag dat leerlingen vooruitgang laten zien. In de eindexamenklas laten we ze los. Dan mogen leerlingen zelfstandig nog vier boeken lezen, waar-

van minimaal twee op eindexamenniveau atheneum.

Lezen voor de lijst is dus leidend voor de samenstelling van de literatuurlijst. Die keuze is bewust gemaakt. Ten eerste omdat het helderheid schept. We laten zien: je bent nu nog een belevend lezer, we willen graag dat je straks meer beschouwend gaat lezen. Door de duidelijke indeling in zes niveaus zie je als leerling waar je naartoe gaat. Ten tweede beperkt het leerlingen in de enorme keuzevrijheid aan titels. De lijst wordt ieder jaar geactualiseerd, dus er staan ook recente titels tussen. Je voorkomt ermee dat ze gaan zoeken in de kast van oma of tante, en vervolgens allemaal met Harry Mulisch of Jan Wolkers aankomen. Uiteraard woedt ook in onze vakgroep de discussie: zet je in op leesplezier of op leesontwikkeling? Ik denk dat we met onze aanpak een redelijke mix hebben gevonden.'

FOTO JÖRGEN KOOPMANSCHAP

32 Dioraphte Jongerenliteratuur Prijs

MEER INFORMATIE

Stichting CPNB

Herengracht 166

1016 BP Amsterdam

Contactpersoon: Sharon Ullers

Telefoon 020 623 05 66

djp.nl

De tien genomineerde boeken voor de
Dioraphte Jongerenliteratuur Prijs 2014

Jongeren brengen hun stem uit

33

FOTO CHRIS VAN HOUTS

Pine (15 jaar): Zo'n lijst met nominaties is leuk. Dat brengt je op ideeën voor boeken om te lezen. Ik heb op *Geschiedenis van een berg* gestemd, ik heb nog nooit zoiets gelezen! Het gaat over een gorilla die mens wordt. Er komen allerlei thema's langs: slavernij, het verschil tussen cultuur en natuur, dat je mensen (en dieren) niet uit hun eigen habitat kunt halen. Dat klinkt zwaar, maar het leest juist heel licht!

Ehsan (15 jaar): 'Ja, ik doe mee met de DJP. Lezen is belangrijk, omdat je door te lezen met de gedachtegang van andere mensen in aanraking komt. Ik heb *De verticale man* gelezen. Wat een verwarrend boek! Zo anders dan ik gewend ben, maar erg mooi. Je moet het heel precies lezen. De hoofdpersoon is een schrijver, dat zie je terug in zijn karakter. In moeilijke tijden blijft hij rustig en ontspannen.'

Sara (15 jaar): 'Mijn favoriet van 2013 was *De cirkel* van Dave Eggers. Zo'n goed boek! Als je de achterkant leest, denk je: dat is science-fiction. Maar het is écht. Het gaat over dingen die nu spelen, alleen een stapje verder. Ook nu gooien mensen alles al op internet; het verschil is alleen dat dat in de wereld van *De cirkel* geen keuze meer is, maar verplicht. Ik gebruik social media nu veel kritischer.'

De DJP

De Dioraphte Jongerenliteratuur Prijs (DJP) is de prijs voor het beste literaire jongerenboek voor lezers van 15 tot en met 25 jaar. De prijs wordt toegekend in drie categorieën. Een vakjury bekroont een oorspronkelijk Nederlands werk en een vertaalde roman, daarnaast kunnen jongeren zelf online stemmen om te bepalen welk boek de DJP-publieksprijs verdient. Aan de DJP is een prijzenbedrag verbonden van 15.000 euro per bekroning. Op de website van de DJP vindt u naast een beschrijving van de tien genomineerde boeken uit 2014 ook een tiplijst van extra titels, waarin de belevingswereld van jonge mensen zich vertaalt naar kwalitatief hoogwaardige literatuur. De DJP is een uitgelezen kans om literatuur in de klas tot leven te brengen en leerlingen onderling te laten discussiëren over de criteria van moderne literatuur voor jongeren.

De publiekscampagne van de volgende editie van de Dioraphte Jongerenliteratuur Prijs zal van start gaan in maart 2015. De prijswinnaars worden in april bekendgemaakt.

Lezen, discussiëren en stemmen

MEER INFORMATIE

Passionate Bulkboek

Postbus 25264

3001 HG Rotterdam

Telefoon 010 276 26 26

Contactpersoon: Hanna Vlaming

inktaap.org

Jongeren kiezen hun eigen winnaar

Tommy Wieringa won De Inktaap 2014 met *Dit zijn de namen*. Voor de prijsuitreiking verzamelden zo'n duizend stemmers zich in De Doelen in Rotterdam voor een dag vol literatuur, optredens en betoog.

Het is zeldzaam, een zaal vol jonge mensen die alle genomineerde boeken hebben gelezen, denkt presentator Stijn Vrancken. De vier schrijvers op het podium beamen dat. Ook de Jong: 'Dit is écht. Veel spannender dan met een paar genodigden in een zaaltje. Ik ben heel benieuwd naar wat ik vandaag te horen krijg.' Dat zijn *Pier en oceaan* (winnaar Gouden Boekenuil) excessief dik is, is een veel gehoorde opmerking op deze slotdag. Maar er zijn ook fans. In het debat op het podium van de Jurriaanse Zaal kunnen leerlingen pleiten voor hun favoriete boek. Jessica uit Almere over *Pier en oceaan*: 'Dit boek is zo mooi. Hoe Abel zijn vingers in de aarde stopt, dat voel je gewoon. Het gaf mij heimwee naar een verbije jeugd.' 'Het interesseerde en intrigeerde me,' zegt een klasgenote. 'Hij is de enige schrijver die de tijd heeft genomen om zijn personages echt uit te diepen.' Rumoer uit de zaal: 'Daar heeft hij dan wel achthonderd pagina's voor nodig!' *De laatste parade* van Ruth San A Jong is juist lekker dun, vinden de voorstanders van de Caribische nominatie. 'Het zijn korte verhalen, die je zo uit hebt. Toch is het niet oppervlakkig: het geeft een goed beeld van

hoe anders in Suriname wordt omgegaan met de dood.'

Bij *Post mortem* van Peter Terrin (winnaar AKO Literatuurprijs) gaat het gesprek vooral over de structuur van het boek. Tegenstanders noemen het spel met fictie en werkelijkheid gekunsteld en vermoeiend. Verdediger Sterre vindt het een opwindende roman, 'een rollercoaster van emoties', en Max benadrukt als sterk punt van de roman de vervreemding: 'De hoofdpersoon voelt zich niet meer thuis in zijn eigen wereld, en als lezer voel je dat ook.' Fien kiest *Dit zijn de namen* van Tommy Wieringa (winnaar Libris Literatuur Prijs): 'Mysterie en subtiliteit komen in dit boek veel beter uit.' Die opmerking krijgt protest: 'Tommy Wieringa schrijft afstandelijk, bijna steriel.'

Journalist Elsbeth Etty vormt de eenkoppige jury, die een prijs mag uitloven voor de leerling met de beste argumenten. Die gaat naar de zestienjarige Ellenoor van het Goois Lyceum in Bussum voor het weerleggen van de bewering over *Dit zijn de namen*. Ellenoor: 'Dit boek gaat over vluchtelingen. Die sobere toon zorgt ervoor dat het verhaal juist extra hard aankomt.' Etty knikt instemmend. 'Jij verwoordt precies waar dit boek over gaat: onmenselijkheid.' Ellenoor wint de debaatprijs, en Wieringa De Inktaap, blijkt even later in de grote zaal. De schrijver steekt zijn trofee triomfantelijk in de lucht.

De Inktaap

De Inktaap confronteert jongeren met de winnende boeken van de grote literaire prijzen: De Gouden Boekenuil, de AKO Literatuurprijs, de Libris Literatuur Prijs, plus een nominatie uit het Nederlandstalige deel van de Cariben en Suriname.

Uit de vier genomineerde titels kiezen de jongeren hun eigen winnaar, die De Inktaap krijgt. Scholieren uit de bovenbouw van het secundair onderwijs in Nederland, Vlaanderen, Suriname en op Curaçao kunnen zich inschrijven in schoolverband. Per school wordt een schooljury geformeerd van maximaal vijftien leerlingen die vijf maanden de tijd krijgen om de vier boeken te lezen, te beoordelen en een stem uit te brengen. Op de feestelijke slotdag van De Inktaap wordt deze literaire jongerenprijs uitgereikt. In 2014 namen honderdvijftig scholen deel.

U kunt zich inschrijven voor De Inktaap 2015 via de website. Alle juryleden en hun begeleiders worden uitgenodigd op de feestelijke slotdag in maart, met als hoogtepunt de uitreiking van De Inktaap 2015.

36 Er Was Eens & De Leesfabriek

MEER INFORMATIE

Passionate Bulkboek

Postbus 25264

3001 HG Rotterdam

Telefoon 010 2762626

Contactpersoon: Karlijn Leenders

erwaseens.nu

FOTO WILLEM POPELIER

MEER INFORMATIE

Stichting De Leesfabriek

Patrijzenhof 51

3815 AW Amersfoort

Telefoon 033 475 71 76

Contactpersoon:

John Schrijnemakers

deleesfabriek.nl

Er Was Eens

Er Was Eens is een verhalenwedstrijd; een educatief-literair project voor vmbo-leerlingen, met name in de basis- en kaderleerweg, maar ook geschikt voor de theoretische leerweg.

De wedstrijd richt zich op geletterdheid, het vergroten van het empathisch vermogen en taalontwikkeling, maar draait vooral ook om het realiseren van leesplezier. De boeken die leerlingen voor de wedstrijd lezen sluiten aan op hun eigen beleavingswereld en dienen als inspiratiebron voor hun eigen verhaal, dat zij vertellen in de vorm van dans, rap, film of welke andere vorm dan ook.

In december 2012 ging de pilot van Er Was Eens in Rotterdam van start, waarna in 2013-2014 een succesvolle tweede editie volgde met 664 deelnemers uit 32 klassen van negen scholen. In het schooljaar 2014-2015 kan landelijk worden deelgenomen. In gastlessen en workshops leren leerlingen dat er heel veel manieren zijn om een verhaal te vertellen. De jury kiest de vijf beste inzendingen uit, die tijdens de finale op 27 mei 2015 door de leerlingen worden gepitcht. Het winnende verhaal wordt gerealiseerd (als film, tijdschrift of anders).

De Leesfabriek

De Leesfabriek brengt bezoekers in contact met elkaar, met nieuwe boeken en met nieuwe genres en auteurs. Door het delen van meningen, door kennis te maken met nieuwe auteurs en genres, ontstaat nieuwsgierigheid en leesplezier.

De Leesfabriek helpt jongeren de stap te zetten van jeugdliteratuur naar volwassenenliteratuur door actuele boeken aan te bieden die aansluiten op hun beleavingswereld. De Leesfabriek vormt daarnaast een inspiratiebron voor docenten, bibliothecarissen én boekverkopers. Zij vinden in De Leesfabriek de nieuwste boeken, voorzien van een mening van jongeren zelf. Bovendien kunnen scholen, boekhandels en bibliotheken deze jongeren bij elkaar brengen in zogenaamde Lokale Leesfabrieken rond offline boek-evenementen. Juist de combinatie van online communicatie en offline ontmoeting maakt dat jongeren zich met overtuiging aan De Leesfabriek verbinden.

Talent voor Taal

‘Talent voor Taal – Schrijf jouw verhaal!’ is een grootschalige schrijfwedstrijd voor jongeren in de leeftijd van 12 tot 18 jaar. Het doel is om jongeren in aanraking te laten komen met lezen, schrijven en verhalen vertellen. In 2013, tijdens de eerste editie, deden zo’n 3500 scholieren mee in twee leeftijdscategorieën (12-14 jaar en 15-18 jaar). Talent voor Taal is gebaseerd op het succesvolle Engelse initiatief Wicked Young Writers Award, waarin de schrijvende tieners massaal in de spotlights worden gezet. De schrijfwedstrijd was gekoppeld aan de musical *Sister Act*. Tijdens de prijsuitreiking in het AFAS Circustheater las Simone Kleinsma de twee winnende verhalen voor. Daarnaast kregen de twintig genomineerde scholieren op het podium schrijftips van Özcan Akyol. De verhalen werden gepubliceerd in het dagblad *Metro*, en de twee winnaars kregen een musicalbezoek met de hele klas cadeau.

Dit schooljaar is Talent voor Taal gekoppeld aan het theaterstuk *War Horse*, dat vanaf september door Nederland reist. Centraal daarin staat de Eerste Wereldoorlog en het thema ‘Oorlog en vrede’. De schrijfwedstrijd loopt van september tot november 2014; alle docenten krijgen een informatiepakket toegestuurd. De organisatie van de wedstrijd is in handen van de Stichting CPNB en Stage Entertainment.

musicals.nl/talentvoortaal

38 Prijs voor de Beste Leesomgeving

MEER INFORMATIE

Passionate Bulkboek

Postbus 25264

3001 HG Rotterdam

Telefoon 010 276 26 26

Contactpersoon:

Renée den Breems

prijsvoordebesteleesomgeving.nl

De Beste Leesomgeving 2013

Voor de editie van 2013 werden drie scholen genomineerd: de Katholieke Scholengemeenschap Hoofddorp (KSH), het A. Roland Holst College in Hilversum en de CSG Reggesteyn in Rijssen. De prijs ging naar Hoofddorp. De juryleden roemden de stoere, eigentijdse inrichting van het mediaplein, de vriendelijke sfeer, de mooie collectie, de actieve participatie aan leesbevorderingsprojecten en de unieke samenwerking tussen de mediatheek en de openbare bibliotheek.

De winnende mediatheek: KSH Hoofddorp

39

FOTO'S JØRGEN KOOPMANSCHAP

Jennifer (12 jaar, 1 mavo/havo): 'Het is een coole ruimte met mooie lampen!'

Teun (12 jaar, 1 mavo/havo): 'Het is slim ingedeeld zodat er nog veel ruimte overblijft.'

Yaelle (12 jaar, 1 mavo/havo): 'Ik voel me hier thuis, de inrichting geeft me een warm en huiselijk gevoel.'

Nicole (15 jaar, 3 gymnasium): 'Ik zit graag in de glazen leeskas, fijn dat je hier kunt komen voor rust.'

Prijs voor de Beste Leesomgeving

Een inspirerende leesomgeving is belangrijk voor het leesklimaat op school. Om scholen aan te zetten tot het investeren in een aantrekkelijke mediatheek, reiken Stichting Lezen en Passionate Bulkboek sinds vier jaar de Prijs voor de Beste Leesomgeving uit. De Prijs bestaat uit een boekenpakket ter waarde van duizend euro dat wordt uitgereikt aan de leerlingen. Scholieren kunnen zelf hun school kandidaat stellen. In een vervolgtraject moet blijken wat de sterke punten zijn van de leesomgeving en of de school in aanmerking komt voor de prijs. De inzendingstermijn voor 2014 is reeds gesloten, maar leerlingen die hun mediatheek willen aanmelden voor de volgende editie, kunnen tot 1 mei 2015 een foto van hun leesomgeving insturen via info@passionatebulkboek.nl, onder vermelding van de naam, het adres en het emailadres van hun school. Na de voordracht neemt de organisatie contact op met de mediathecaris van de school om de inzending compleet te maken.

FOTO WILLEM POPELIER

FOTO TIM LEGUIJT

DAG VAN HET LITERATUUR- ONDERWIJS

De Dag van het Literatuuronderwijs is een tweejaarlijks symposium voor iedereen die zich bezighoudt met literatuureducatie, zoals docenten Nederlands, docenten moderne vreemde talen en andere professioneel geïnteresseerden. Het doel is gerichte informatie aan te reiken en de mogelijkheid te bieden tot uitwisseling met vakgenoten en collega's. In het aantrekkelijke en inspirerende programma komen actuele onderwerpen die in het (literatuur)onderwijs spelen aan de orde. Een groot aantal schrijvers werkt mee aan de lezingen en workshops. Arnon Grunberg is een van de sprekers op de eerstvolgende editie van de Dag van het Literatuuronderwijs op 11 november 2014 in De Doelen in Rotterdam.

Tijdens deze dag verschijnt ook het digitale handboek, een multimediaal naslagwerk met concrete lesideeën en bijdragen van bekende auteurs en educatiewetenschappers.

dagvanhetliteratuuronderwijs.nl

DOCENTEN

DAG VAN DE LITERATUUR

De Dag van de Literatuur is een groots literair evenement voor scholieren uit de bovenbouw van het vo. Op dit festival maken zo'n dertig Nederlandstalige schrijvers en een groot aantal cabaretiers, filmsterren en artiesten hun opwachting. Zij presenteren zich in voorleessessies, interviews en talkshows. Daarnaast vinden er ckv-activiteiten plaats, zoals het vertonen van verfilmde literatuur, kleinkunstoptredens, exposities en toneel. Ook is er een infomarkt waar uitgeverijen en organisaties zich presenteren. Door het festivalkarakter en de diversiteit van het programma leren jongeren een eigen keuze te maken uit het grote boekenaanbod. Daarbij speelt het directe contact met auteurs een belangrijke rol. De Dag van de Literatuur is een tweejaarlijks evenement; de eerstvolgende editie vindt plaats op donderdag 5 maart 2015. De Dag van de Literatuur en de Dag van het Literatuuronderwijs worden beide georganiseerd door Passionate Bulkboek.

dagvandeliteratuur.nl

LEERLINGEN

FOTO TIM LEGUIJT

GOOD PRACTICE DAY TALEN

De Good Practice Day Talen is een nascholingsdag bestemd voor docenten Nederlands, Duits, Engels, Frans en Spaans in de bovenbouw van het voortgezet onderwijs en biedt een dagvullend programma waarbij een keuze kan worden gemaakt uit een gevarieerd aanbod van workshops. In januari 2014 vond voor de veertiende keer de Good Practice Day Talen plaats met als centraal thema: 'Opbrengstgericht talenonderwijs: bestaat dit?' Tijdens het dagprogramma verzorgden docenten uit het voortgezet onderwijs workshops en wisselden ervaringen uit met de deelnemers, waarbij met hen de didactische mogelijkheden van het vak werden bediscussieerd. De 15e Good Practice Day talen vindt plaats in Leiden op 6 februari 2015. Indien u interesse heeft in het verzorgen van een workshop, kunt u contact opnemen met iclonns@iclon.leidenuniv.nl

iclon.leidenuniv.nl

DAG VAN TAAL, KUNSTEN, EN CULTUUR

De jaarlijks terugkerende Dag van Taal Kunsten en Cultuur is bedoeld voor docenten van de taal- en kunstvakken die zich op de hoogte willen stellen van de actuele ontwikkelingen op hun vakgebied en ideeën op willen doen voor hun lespraktijk. Het programma is een mix van in totaal dertig vakinhoudelijke en vakdidactische presentaties en workshops, zowel theoretische als zeer praktische. Zo werd in 2014 de plenaire lezing verzorgd door schrijver Peter Buwalda, en sprak Ted van Lieshout over poëzie als redmiddel van het literatuuronderwijs. De dag wordt georganiseerd door de Universitaire Lerarenopleiding van de Rijksuniversiteit Groningen, in samenwerking met de Hanzehogeschool Groningen. De veertiende editie van het symposium is gepland op vrijdag 23 januari 2015.

dagvantaalkunstenencultuur.nl

HET SCHOOLVAK NEDERLANDS

Docenten Nederlands uit Nederland en Vlaanderen ontmoeten elkaar ieder jaar tijdens Het Schoolvak Nederlands (HSN). De conferenties zijn uitgegroeid tot een onmisbaar forum voor iedereen die zich bij de ontwikkelingen in het onderwijs Nederlands betrokken voelt. Tijdens de komende conferentie zullen alle leeromgevingen aan bod komen waarin Nederlands geleerd wordt: van basisschool, secundair onderwijs (voortgezet onderwijs) tot hogeschool en lerarenopleiding. Naar verwachting staan er weer tachtig workshops, lezingen en andere activiteiten op het programma. De HSN-conferenties zijn het resultaat van nauwe samenwerking tussen alle Nederlandse en Vlaamse verenigingen van leraren en didactici Nederlands en worden ondersteund door de Nederlandse Taalunie en Stichting Lezen. Dit schooljaar vindt de conferentie plaats op vrijdag 14 en zaterdag 15 november 2014 in Brugge.

hetschoolvaknederlands.org

MEER INFORMATIE

Stichting Lezen

Nieuwe Prinsengracht 89

1018 VR Amsterdam

Telefoon 020 623 05 66

Contactpersonen:

Agnes van Montfoort,

Roos Wolters

leesplan.nl / leesmonitor.nl

FOTO SHUTTERSTOCK

Leesmonitor

Wie op de hoogte wil blijven van actueel onderzoek op het gebied van leesbevordering en leesbeleid, kan terecht op Leesmonitor, de website van het kennis- en expertisecentrum van Stichting Lezen. Op Leesmonitor worden inzichten uit onderzoek, of dat nu wetenschappelijk, toegepast of markt-onderzoek is, vertaald naar artikelen en nieuwsberichten. U vindt er antwoord op vragen als: Hoe scoren Nederlandse scholieren op het gebied van leesvaardigheid? Hoe waarderen zij boeken in vergelijking met andere media? En welke factoren bepalen hun literatuurkeuze? De website is systematisch en thematisch geordend, zodat u zich snel en eenvoudig een beeld kunt vormen van de wetenschappelijke actualiteit. De kennisbank is bedoeld voor een breed publiek: van intermediairs, zoals bibliothecarissen die zich bezighouden met leesbevordering, docenten op de middelbare school die verantwoordelijk zijn voor het lees- en literatuuronderwijs, tot journalisten, beleidsmakers, uitgeverijen en boekverkopers.

Leesplan

Leesplan maakt het voor onderwijsinstellingen eenvoudig om een gerichte keus te maken uit het activiteiten aanbod op het gebied van leesbeleid. Met Leesplan stippelt u zelf een gestructureerd toekomstplan uit. Zo maakt u van uw leerlingen leesvaardige en gemotiveerde lezers. Door het invullen van een serie vragen, waarin u uw visie op leesbeleid, uw doelstellingen, uw budget en langetermijnplannen verwoordt, stelt u zelf een leesplan samen. Hiermee kunt u schoolbreed inzetten op structurele versterking van de leesbevordering en op de verbetering van het lees- en literatuuronderwijs. Het resultaat van 'Mijn Leesplan' leidt tot een overzicht van alle leesactiviteiten die er in een maand of een jaar gaan gebeuren. Voorbeelden van structurele maatregelen zijn lesuren speciaal bedoeld voor lezen, regelmatig (interactief) voorlezen of bibliotheekbezoek. Leesbevorderende projecten, zoals de Jonge Jury, De Inktap en de Dioraphte Jongerenliteratuur Prijs, passen door middel van het leesplan in een groter geheel.

Ondersteuning bij het samenstellen van de leeslijst

FOTO SHUTTERSTOCK

Lezen op niveau

De belangrijkste succesfactor voor de literaire ontwikkeling is het lezen van het juiste boek op het juiste moment.

Lezenvoordelijst.nl ondersteunt leerlingen en docenten bij de keuze en verwerking van Nederlandse literatuur en kan een praktisch hulpmiddel zijn bij het kiezen van geschikte titels voor de leeslijst. De website bevat een catalogus van tweehonderd titels, die zijn ingedeeld naar zes leesniveaus (van zwakke lezers in havo 4 tot en met excellente leerlingen in gymnasium 6) en bevat een zoekfunctie, samenvattingen en een blog. Leerlingen kunnen op de website hun eigen 'boekenkast' aanmaken, waarin ze de door hen gelezen titels gemakkelijk kunnen terugvinden.

Voor leerlingen in de onderbouw is een speciale database samengesteld. Daarin zijn honderd titels te vinden die aansluiten bij de belevingswereld van een jongere doelgroep. Op de docentenpagina's krijgen docenten letterkundige en didactische informatie bij de boeken aangeboden. Hiermee kunnen zij hun literaire kennis over de boeken vergroten en de leerlingen naar een hoger leesniveau leiden. Bovendien helpt de catalogus bij het samenstellen en actualiseren van de boekencollectie op school.

ACHTERGROND

Lezen voor de lijst is een project van de Universitaire Lerarenopleiding van de Rijksuniversiteit Groningen. De zes leesniveaus die op deze website worden gebruikt, komen voort uit het onderzoek van Theo Witte (2008), *Het oog van de meester. Een onderzoek naar de literaire ontwikkeling van havo- en vwo-leerlingen in de tweede fase*. De titels op Lezenvoordelijst.nl worden geselecteerd door een redactie, die jaarlijks een longlist opstelt. Daarbij worden drie criteria gehanteerd voor toevoeging aan de catalogus: aantrekkelijkheid voor de (jonge) lezer, cultuurhistorische waarde en didactische potentie. Na feedback van docenten wordt een kwalitatieve en kritische selectie gemaakt. Anders zoals soms wordt gedacht, is Lezenvoordelijst.nl niet bedoeld om leerlingen direct te confronteren met de te behalen eindnorm, maar juist om hen te begeleiden in hun groei daarnaartoe. De ervaring leert dat leerlingen door gebruik van dit systeem zich beter bewust worden van hun eigen literaire competentie. Lezenvoordelijst.nl bereikt vijf duizend bezoekers per dag. Recent is de database uitgebreid met een Duitse en een Friese catalogus. Aan een uitbreiding naar Engelse, Franse en wereldliteratuur wordt gewerkt.

Feit of vooroordeel?

Er bestaan heel veel vooroordelen over jongeren en lezen. Zo zouden ze helemaal niet meer van lezen houden en liever achter de computer zitten. Zeker jongens.

Wat is er waar van die vooroordelen? Voor Stichting Lezen (en voor haar publiek) zijn de feiten van belang. Daarom verzamelen we de feiten van nationaal en internationaal onderzoek naar leesgedrag op Leesmonitor.nu. Op deze website (die in september volledig wordt vernieuwd) staat een schat aan informatie, óók over leesgedrag van jongens en meisjes.

Een paar feiten op een rij:

ONDERZOEK NAAR LEESMOTIVATIE

- 15-jarige jongens hebben volgens PISA* minder plezier in lezen dan meisjes op die leeftijd. Deze kloof geldt voor alle 65 deelnemende landen, maar is voor Nederland het grootst. Waar jongens liever kranten en strips lezen, hebben meisjes een voorkeur voor verhaalboeken en tijdschriften.
- Jongens en meisjes verschillen in hun beweegredenen om te lezen. Het stillen van de honger naar kennis en informatie is voor beide seksen belangrijk, in ongeveer dezelfde mate. Maar meisjes lezen gretiger om de stemming te reguleren. Als jongens al voor dat doel lezen, zijn ze vooral op zoek naar spanning en opwindning. Zij zoeken verhalen met heldenmoed.

Meisjes lezen daarnaast om hun verveling te bestrijden, om zich rustig te voelen, om afleiding te zoeken of om hun eenzaamheid te verlichten.

- Meisjes op de middelbare school lopen in hun ego-ontwikkeling voor op jongens. Daarom reflecteren ze vaker op verhalen op het hogere relationele en abstraherende niveau, terwijl jongens de tekst vooral op zichzelf betrekken (zelfbeschermende reflectie). Ook hebben meisjes daarom vaker een positieve leesattitude, terwijl jongens de voorkeur geven aan andere vrijetijdsactiviteiten.
- Maakt het voor de leesbeleving uit of er gelezen wordt in de vrije tijd of op school? Bij leerlingen in de bovenbouw van de havo en het vwo wel. Zij lezen in hun vrije tijd meer om zich te ontspannen dan op school. Ook genieten ze dan meer van de

FOTO SHUTTERSTOCK

spanning van de plot, leven ze intenser mee met de personages, en maken ze zich een levendigere voorstelling van het verhaal. Dit geldt wel in sterkere mate voor meisjes dan voor jongens. Maar lezen in de vrije tijd wordt al met al dus als prettiger ervaren. Als het literatuuronderwijs bij dat gegeven probeert aan te haken, is er een kans dat het verplichte lezen op eenzelfde positieve manier beleefd wordt.

- Voor het identificatieproces van vmbo-leerlingen maakt het niet uit of een verhaal vanuit de ik-persoon of vanuit het personele perspectief is geschreven. Wel bestaat er een verschil tussen de seksen. Meisjes zijn beter in staat zich te identificeren, ook met een mannelijke hoofdpersoon. Verder hebben ze over het algemeen een positiever beeld van de karakters, en zijn hun waardering voor en hun begrip van het verhaal ook hoger.

BOEK VERSUS COMPUTER

- Jongens in de kader- en basisberoepsgerichte leerweg maken vooral gebruik van digitale media. De voorkeuren van meisjes zijn meer gespreid. Zij verdelen hun aandacht over de computer, het boek en face-to-face-contacten. Beide geslachten gebruiken vooral digitale media voor hun plezier, al zetten meisjes ze relatief vaker in voor school en informatievergaring.
- Computerspellen oefenen een grotere aantrekkingskracht uit op jongens, boeken op meisjes. Dat is het geval op zowel de basis- als op de middelbare school, al groeit de kloof tussen jongens en meisjes met de jaren. Waar oudere meisjes met steeds meer geboeide aandacht gaan lezen, neemt dit bij oudere jongens juist gestaag af. Zij blijven wel even sterk geboeid door het computerspel, terwijl dit bij meisjes weer terugloopt als ze ouder worden. In één opzicht komen de seksen overeen: ze hebben beide meer moeite om in een boek 'te komen' dan in een computerspel.
- Meisjes geven om hun stemming te reguleren de voorkeur aan boeken. Jongens zoeken daarvoor hun heil liever in een computerspel. Ook beleven zij meer vreugde aan de vaardigheid om te gamen dan om te lezen, wat bij meisjes precies andersom is. Maar beide seksen ervaren andere emoties bij boek en computerspel. Bij het lezen treden vooral gevoelens op voor de personages (en dus voor anderen), zoals sympathie, empathie en medelijden. Het spelen genereert juist gevoelens die betrekking hebben op de speler zelf: vreugde of boosheid, afhankelijk van of winst of verliest.

* PISA is een wereldwijd, driejaarlijks onderzoek onder vijftien-jarigen waarin kennis en vaardigheden worden vergeleken.

46 Handige websites

DBNL.ORG

De website van de Digitale Bibliotheek voor de Nederlandse Letteren is een uitgebreide, informatieve digitale bron over literatuur. De site bevat duizenden gedigitaliseerde werken uit de periode van de middeleeuwen tot nu, plus foto's, illustraties, brieven, video's en geluidsfragmenten. Voor docenten én leerlingen.

LITERATUURGESCHIEDENIS.NL

Literatuurgeschiedenis.nl bevat een overzicht van de literatuurgeschiedenis van *Hebban olla vogala* tot *Tirza*. De website is opgezet als een digitaal leerboek dat begint bij de middeleeuwen en eindigt bij de eenentwintigste eeuw.

LEESPLEIN.NL

Leesplein is een website van de Stichting Bibliotheek.nl voor wie op de hoogte wil blijven van jeugdliteratuur. De site bevat actuele nieuwsberichten, een recensie-archief, schrijversinformatie, een agenda, een overzicht van vakliteratuur en de projectenbank Taal en Lezen.

LITERATUURPLEIN.NL

Literatuurplein is een uitgebreide website waar bezoekers inspiratie kunnen opdoen en op de hoogte kunnen blijven van ontwikkelingen in de literatuur.

LEESKR8.NL

Leeskr8! benadert lezen als ontspannende bezigheid, waarbij ook voor de onderbouw van het vmbo informatieve boeken, kranten, strips en tijdschriften worden betrokken. Het project bestaat uit een film en een website, een spel, een lesmodule en een app.

FICTIEDOSSIERVMBONL

Op fictiedossiervmbo.nl kunnen vmbo-leerlingen en docenten luisterboeken, voorstellingen en muziek selecteren of een leeslijst samenstellen.

YOUNGADULTBOOKS.NL

Het *Young Adult Books-magazine* is een laagdrempelig, informatief tijdschrift over boeken voor middelbare scholieren. Op de bijbehorende website worden nieuwsberichten, recensies, prijsvragen en schrijversinterviews geplaatst.

BOEKENZOEKER.ORG

De Boekenzoeker is een zoekmachine voor jongeren tussen acht en achttien jaar. Wie een profiel aanmaakt en zijn of haar leeftijd, hobby's en leesvoorkeuren aangeeft, krijgt Nederlandse en Vlaamse leestips aangereikt.

LEESMIJ.NU

Leesmij! bevat prikkelende video's die leerlingen verleiden tot het lezen van een roman die zij kunnen opnemen op hun literatuurlijst. De website kan ook worden gebruikt in de klas.

JONGERENLITERATUURPLEIN.NL

Jongerenliteratuurplein is een website voor jongeren vanaf vijftien jaar. Bezoekers vinden hier boekennieuws, boekideeën, gedichten, interviews, een literaire agenda en tips voor de leeslijst.

PASSIONATEPLATFORM.NL

Passionate Platform is een multimediaal literair platform waar jongeren poëzie, proza, fotostrips, beeldverhalen en blogs van jonge, opkomende, auteurs kunnen ontdekken.

STICHTING LEZEN

Nieuwe Prinsengracht 89

1018 VR Amsterdam

Postbus 16518

1001 RA Amsterdam

www.lezen.nl